

Systemskifte

**Fra novellesamlingen
Drømme der svandt
1902**

Af Jakob Hansen

e-bog.org

Systemskifte

Af Jakob Hansen

Fra Novellesamlingen: Drømme der svandt

Første gang udgivet på Gyldensdals Forlag 1902

Digitaliseret bearbejdning af

Kristoffer Hunsdahl

e-bog.org

- - -

Der var en Gang en Konge.

Han var saare anset og mægtig; ti i sin Ungdom havde han gjort store Erobringer og føjet vidtstrakte Provinser til Riget. Nu holdt han sig i Ro. Skønt han ikke var gammel, begyndte hans Haar at graane i Tindingerne, og han følte Alderens Nærhed. Hans Nydelser berusede ham ikke som fordum; hans Hofmænds Smiger forekom ham fad og intet-sigende; han kedede sig, han kedede sig til Gavns, som den gør, der har faaet alle Ønsker opfyldte.

Da Kedsomhed er en Spire til Tænkning, begyndte han trods sin forsømte Opdragelse at tænke. Hidtil havde han nok hørt, at der var en Mængde Mennesker i Landet, der var misfornøjede med hans og hans Ministres Styrelse; hans Hofmænd havde for at bevare deres egen Indflydelse skildret

dem som skammeligt raa, egennyttige og ildesindede Personer, som Fædrelandsfjender og Højforrædere; han havde slaaet sig til Taals med deres Forklaring, men nu vaagnede hans Nysgærrighed overfor denne store og mærkelige Del af Landets Befolkning.

»Hvad tager de sig til?« spurgte han Hofmændene.

»Ja — hvad —«

»Men de lever da ikke af Landevejsrøven, derom læser man ikke i Aviserne; og de er jo mange.«

»Naa nej, naturligvis, de bestiller en Del, skønt Gud skal vide, de holder mere af Drik og opviglende politiske Møder end af Arbejde.«

Denne Redegørelse tilfredsstillede dog ikke Kongen fuldt ud. Han foretog Undersøgelser paa egen Haand. Tilfældet kom ham til Hjælp. Saaledes blev han en Dag en Bonde var, som støt og sindigt Time efter Time gik bag sin Plov.

»Hvad er han for en?«

»En Markarbejder. For Resten læser han meget i sin Fritid og optræder som en yderst farlig Demagog; han er netop en af Oppositionens værste,« sagde Hoffolkene.

»I sin Fritid — naa ja. Ellers gaar han altsaa altid og pløjer?«

»Han dyrker Jorden og høster dens Grøde.«

»Betalder han sine Skatter?«

»Det er han nok nødt til.«

»Men saa er hans Virksomhed jo af yderst nyttig Art. Hvorledes skulde Landet og vi bestaa, hvis ingen dyrkede Jorden?«

»Disse Mennesker er saamænd nyttige nok, naar de blot ikke evig og altid lod sig ophidse af Politikere. Derover glemmer de Ordsproget: Skomager bliv ved din Læst, og giver sig til at criticere og bedømme, som om de var sat til at raade for Landets Anliggender. Navnlig finder de, at der gaar alt for mange Penge med til Statshusholdningen —«

»Ikke saa underligt, da de sikkert selv maa leve af smaa Indtægter. Desuden kunde det jo tænkes, at der hos disse Mennesker paa Grund af deres praktiske Arbejde udvikledes en sund, økonomisk Indsigt, som det i og for sig var fristende at sætte paa Prøve.«

Hofmændene trak paa Skulderen, hvad Kongen tog dem meget unaadigt op; han fortsatte: »At de har en anden Mening end vi, kan da ikke anses for en Forbrydelse; vi er ikke ufejlbarlige som Paven. I hvert Fald kan vi da kun idømme dem den Straf, at de selv overtager de Embeder, som de anser for vanskøttede af deres nuværende Indehavere. Hvis de virkelig forstaar at røgte dem bedre — saa meget des bedre; hvis de viser sig uduelige, da vil Beskæmmelsen blive deres Straf, og de vil sikkert lære at holde sig i Ro for Fremtiden. Hvad om vi gjorde et Forsøg? Hvad om vi udnævnte denne usselige Bonde til Konseilspræsident?«

Hoffolkene rystede paa Hovedet: »Sikkert vilde Forsøget falde ud til Beskæmmelse. Dog er det tvivlsomt, om rette Vedkommende tog sig den til Indtægt; hans Opblæsthed turde hindre ham deri. Desuden vilde Omkostningerne saa langt overstige Udbyttet. Det er ikke Ret at sætte et helt Lands Velfærd paa Spil for at pille Nykkerne ud af Hovedet paa enkelte indbildske Narre.«

Disse Ord tyktes Kongen kloge og velovervejede; han afstod fra sit Forehavende og slog sig for en Tid til Ro med sine vante Sysler: Han nød de kosteligste Vine, Spiser og Elskerinder; han bivaanede talrige Teaterforestillinger og optraadte selv repræsentativt; han underskrev Domme og Udnævnelser, han dekorerede, og han lyttede til Hofpoeterne, naar de mavede sig frem og lovsang ham for Bedrifter, han til Dels aldrig havde øvet.

Men han kedede sig mere og mere. Og denne Kedsomhed forledte ham til sære Paafund, som han i sin Magtfuldkommenhed satte i Værk. En Dag udnævnte han en tam Marekat, som løb om i Slottet, til Kammerjunker. En anden Gang dekorerede han en Vexelfalskner og to ganske almindelige Kassebedrøvere. To af sine mest ihærdige Lobhudlere i Pressen lod han belægge med Arrest og anklage for falsk Vidnesbyrd. Et Par fattige Djævle, der havde stjaalet for ikke at omkomme af Sult, frikendte han for al Tiltale og gav dem oven i Købet hver en klækkelig Pengegave. Man begyndte at tvivle om hans kongelige Forstand.

Men det skulde blive værre endnu. En Dag fik han paany Øje paa førommeldte Bonde, der dyrkede sin Ager saa nær hans Slot. Han lod ham kalde til sig, og i Overværelse af alle sine Hoffolk talte han ham strængt til:

»Det er kommet mig for Øre, at du er misfornøjet med dette Land og dets Øvrighed og Konge. Naar du er misfornøjet, hvorfor drager du saa ikke bort?«

»Og hvorfor skulde jeg drage bort? Jeg arbejder, jeg er en af dem, der gør det muligt for Mennesker at leve i dette Land. Derfor mener jeg, det tilhører mig saa godt som nogen anden.«

»Naar du er misfornøjet, maa du sikkert mene, at Landets Regering kan udøves bedre, end den nu udøves?«

»Det vilde vel ikke falde saa vanskeligt,« sagde Bonden med et lunt Smil.

»Jeg tager dig paa Ordet. Den, der dadler en Handling, maa selv vide at gøre den bedre. Jeg nedlægger nu min Magt for et Tidsrum af fem Aar. I den Tid skal du bære Regeringens Byrder.«

Da Hoffolkene hørte disse Ord, raabte de som med én Mund:

»Det ske aldrig!«

Og de kastede sig ned og omklamrede Kongens Fødder, tryglede, bad og besvor, at han dog endelig vilde afstaa fra

dette usalige Forehavende. Men Kongen var urokkelig. Da raabte de paa Loven:

»Vel har Kongen den højeste Magt; men Loven staar over Kongen.« —

»Da har I dog før forsikret mig om, at det modsatte var Tilfældet,« udbrød Kongen vredt. Hoffolkene raadførte sig nu indbyrdes. I Virkeligheden var der ingen Arving til Tronen i Tilfælde af Kongens Død eller Tronfrasingelse; ti han havde hverken Børn eller andre Paarørende. Men de havde nu ikke tænkt, at han skulde have nogen Indflydelse paa Valget af sin Efterfølger. Dertil havde de forlængst udset en Fyrstesøn i Naboriget, en ung Mand, der var fuldstændig aandssløv af overvættes Udsvævelser, umyndig i Aanden og let at lede som et Barn. Deres Skuffelse og Forbitrelse var derfor stor. De begyndte højlydt at tale om Spændetrøje og Galeanstalt.

Da blev Kongen for Alvor vred; han havde forudset deres Modstand og omgivet sig med en trofast Skare af Livvagten. Han rejste sig og sagde truende:

»Enhver, der sætter sig op mod min Afgørelse, bliver paa Stedet kastet i Fængsel; og han slipper ingenlunde ud derfra, før han er kommet paa andre Tanker.« Da faldt Hofmændene til Føje. »Og du« — henvendte han sig til Bonden - »tager du mod mit Tilbud?«

»Jeg tager mod dit Tilbud,« sagde Bonden, som hidtil havde staaet hensunken i dyb Overvejelse.

Da lod Kongen Tropperne sværge Faneeden til den ny Hersker og drog derpaa bort ledsaget af et stort Følge. Det var hans Agt som fri Privatmand at drage til fremmede Riger og Lande for at lære andre Folkeslags Sæder, Skikke og Tanker at kende. Mange Hofmænd fulgte ham; dog maa det siges, at endnu flere blev tilbage og viste megen Umag for at tækkes den ny Regent.

Bonden tiltraadte nu Regeringen, men allerførst sammenkaldte han alt Folket til en stor Forsamling og æskede deres Samtykke til Regeringens Overtagelse. Han forelagde dem de Principer, efter hvilke han vilde styre:

»Fra gammel Tid har Landets Regering sat sig det Hovedformaal at værne om de rige og mægtige og beskytte deres Rettigheder og Privilegier.

Vor Opgave skal være at beskytte de svage, de forurettede og tilsidesatte, at værne om dem, der lider ilde og forfordeles. Kun dertil behøves en stærk Regeringsmagt.«

Da Folket hørte disse Ord, sandede de, at en ny Tid var oprundet. De strakte Hænderne frem og raabte:

»Hil dig! hil dig!«

Bonden fortsatte:

»Fra gammel Tid har der i Folket været to Stænder: Arbejdere og Lediggængere. De sidste har foretrukket at tilrane eller tiltigge sig Frugten af de andres Møje fremfor selv at udrette noget. De har ved Vold opkastet sig til Herrer.

Tiderne har forandret sig; Menneskene er noget nær blevet de samme. Arbejdet er vel vundet frem, saa Lediggængerne endog pynter sig med Benævnelsen: »uproduktive Arbejdere«. Men fremdeles er de to Klasser repræsenterede; de staar skarpt og fjendtligt overfor hinanden. Fremdeles er Lediggængerne i Besiddelse af Riget, Magten og Æren.

Saaledes skal det ikke være i Fremtiden. Det er retfærdigt, at den ydende ogsaa bliver den nydende. Og det er Regeringens Opgave at skabe Retfærdighed.

Vi vil ikke have disse to Klasser, hvis Interesser er stik modsatte, fordi den ene lever paa den andens Bekostning. Alle, som vil regne vort Land for deres Fædreland, skal være ydende. Vi vil ét Folk.«

»Hil Kongen! hil Kongen!« raabte Tusinder af Stemmer, da han sluttede sin Tale.

»Vi har Tillid til dig,« raabte de, »hvis du af al Magt søger at opfylde dine Løfter. Hvis ikke — saa være du forbandet og dødsens.«

»Jeg skal ikke svige mine Løfter, hvis I vil staa mig bi i onde som i gode Dage. Det kræver jeg til Gengæld.«

»Som en Mur vil vi staa om dig,« raabte Mængden som med én Mund; ti vi skønner, at du er vor Konge, at vore Glæder og Sorger er dine Glæder og Sorger, vort Haab i lige Maade dit.«

Fra nu af tog den ny Konge Regeringen i sin Haand og søgte med nye Love at skabe et nyt Samfund.

Allerførst ordnede han Samfundets Indtægter. Fattigfolk og Smaakaarsfolk fritog han for Skatter og Afgifter uden derfor i mindste Maade at gøre Skaar i deres politiske Rettigheder.

De rige og velhavende dømte han til at betale store Skatter som en ringe Erstatning for de Goder, Samfundet ydede dem.

Hans næste Skridt var mere yderliggaaende:

Enhver, der *levede* af sine Rentepenge, blev betragtet som Lediggænger og straffet efter Loven om Løsgængereri. Han mistede sine politiske Rettigheder; han kunde indespærres paa en Tvangsarbejdsanstalt eller forvises Riget, saafremt han ikke efterkom Paabudet om Arbejde.

Endvidere gjordes den Betragtning gældende, at al Ejendom i Grunden tilhørte Staten, eftersom utalte Generationer havde samarbejdet til dens Forekomst, saa det i Virkeligheden slet ikke lod sig maale, hvor stor den enkeltes Fortjeneste var. For ikke at hæmme Enkeltmands Foretagsomhed tillod man Erhvervelsen af Privatformue — dog indenfor rimelige Grænser. Det overskydende tilfaldt Staten mod Tantieme til den formelle Erhverver.

Den ny Regent var som Følge af sin stædige Bondenatur overhaands utilbøjelig til pludselige Forandringer. Derfor

skaanede han adskillige mosgroede Institutioner' men han omformede dem ganske vist i høj Grad. Saaledes Hæren. Han afskaffede ikke den tvungne Værnepligt, men han benyttede ikke det unge, indkaldte Mandskab til at gøre Geværgreb og marchere; han benyttede det til at bygge Havne og Broer, til at anlægge Veje og Jernbaner, fremfor alt til at beplante og opdyrke Heder og andre øde Strækninger. Søfolkene sendte han ud paa store Fiskeriexpeditioner og ophjalp derved Landets Næringsveje langt ud over dets Grænses.

Heller ikke afskaffede han Kirken. Han søgte kun at udrydde de Misbrug, som til lige Fordærv for Menighed og Præsteskab havde indsneget sig i den. Han indsaa det for Præsterne uheldsvangre i Statslønnen og den deraf flydende Afhængighed af den verdslige Magt. Han drog derfor Omsorg for, at de lærte et eller andet Haandværk, hvorved de kunde ernære sig, saa de frit og uafhængigt kunde virke for deres Overbevisning.

Han indførte Religionsfrihed. Kirkerne var alles Ejendom, de skulde derfor til enhver Tid staa aabne og tilgængelige for alle. Fra nu af kunde man træffe de mest forskellige Talere indenfor Kirkens Vægge: én Dag en Mormon, en Lutheraner, en Muhamedaner. En Dag en anarkistisk Taler, en anden Dag en Socialist en Afholdsprædikant eller en Naturvidenskabsmand, der

populært søgte at bibringe Tilhørerne sin Opfattelse af Verdensaltet og dets Love.

Disse Foranstaltninger vandt Mængdens Bifald. De faa misfornøjede formaaede ikke at gøre Modstand; største Delen af dem drog bort.

I Løbet af de fem Aar var Landet blevet rigt og blomstrende. Markerne bugnede af Grøde, Magasinerne var fulde af Varer, og Folket havde Adgang til disse Goder; ti Omsætningsmidlet, Pengene, var ikke bortgemte hos nogle faa rige, men jævnt fordelte paa alles Hænder.

Velvære, Oplysning og gode Sæder var almindelige. Fængslerne og Kroerne stod tomme; Foredragssale, Skoler og Sportspladser var overfyldte. Befolkningen var flittig; ti rigt Udbytte lønnede dens Flid.

Paa dette Tidspunkt vendte den gamle Konge tilbage. Savnet af Magten havde belært ham om dens Sødme; han kom nu for at kræve den tilbage. Han stødte paa uventet Modstand; Bonderegenten vilde ikke overdrage ham Regeringen:

»Du har den Opfattelse, at Folket er til for Kongens Skyld. Jeg har den Opfattelse, at Kongen er til for Folkets Skyld. Derfor bør det adspørges og selv vælge, hvem af os to det tror sig bedst tjent med.«

Kongen blev rasende, men da hverken Trusler eller Forestillinger hjalp, drog han bort med det ildevarslende Løfte snart at vende tilbage og tage en frygtelig Hævn.

Det rygtedes, at han var draget til Naboriget og havde paakaldt Nabokongens Hjælp til Kamp for sine fra Fædrene nedarvede, umistelige Rettigheder.

Han fandt ikke straks lydhørt Øre for sine Bønner; Nabokongen bar Nag til ham for hans Tronfrasingelse; sluttelig gjorde den Anskuelse sig dog gældende hos ham, at det var raadeligst at hjælpe her, at det ikke skulde gaa ham selv, som det var gaaet hans Broder i Magten. En mægtig Hær samledes. Og i alle Aviser og paa alle Prækestole prækedes et sandt Korstog mod dette ryggesløse Folk, der havde forstødt sin kronede og salvede Konge.

Imidlertid laa Bonden ikke paa den lade Side. Saa snart det blev vitterligt, at Arve-kongen omgikkes med Planer om et fjendtligt Indfald i Riget, sammenkaldte han et Statsraad, der vedtog, at Kongen skulde have sit Embede forbrudt som Landsforræder og Oprører. Dernæst indkaldte han alt vaabendygtigt Mandskab. Vel var den staaende Hær afskaffet, dette havde imidlertid intet Skaar gjort i Folkets Vaabenfærdighed. Tværtimod. Forhen havde Vaabenøvelserne været en Plage; ti Vaabnene var kun bestemte til Forsvar for Landets selvbestaltede Øvrighed, nu havde man lært at indse, at de ogsaa kunde bruges til Værn

for den personlige Frihed. Hver Mand havde sit Gevær; og det var hans bedste Ven.

Afgørelsens Dag var rykket nær. De to Hære stod overfor hinanden ved Grænsen. Endnu var det ikke kommet til Slag. Heller ikke var Kamplysten stor i de forenede Kongers Hær. Der førtes en sær Tale Mand og Mand imellem:

»Hvad kommer det os ved, om vor egen Konge hedder Frederik eller Michael. Endnu mindre angaar det os saa vist, hvad Kongen i Nabolandet hedder.

»Hvorfor skal vi føre Krig mod disse dygtige og fredelige Mennesker, som ikke har voldt os det mindste ondt? Rimeligvis vil vi lide Nederlag, men selv om vi sejrer, vil vi næppe faa anden Del i det forventede Bytte end Tilladelse til at vandre fra Dør til Dør som Tiggere.

»Vor Sejr vilde kun bidrage til at ødelægge vort Naboland. Nu er det rigt, og det giver os Del i sin Rigdom. Mange har godt Arbejde der. — En af mine Brødre har boet der i flere Aar; han har skrevet til mig, at der ogsaa var Beskæftigelse for mig; jeg stod netop i Begreb med at rejse, da jeg blev taget til Soldat. — To af mine Sønner er der, maaske staar de netop i dette Øjeblik lige overfor os rede til at kæmpe for deres nye Fædreland. «

»Det vilde være Vanvid, om vi lod os føre til Slagtebænken som Faar og Oxer til Fordel for vore Undertrykkere. «

»Det vilde være Daarskab, om vi til vor egen ubodelige Skade lod os bruge til at nedslagte vore Venner og Brødre, vore Kammerater og Standsfæller. «

»Jeg skyder mit Gevær af i Luften. — Nej, lad os hellere vende Kolberne opad til Tegn paa, at vi ikke vil skyde. — Og saa maa Skildvagterne forud underrette hinanden. «

»Hvad nytter det. Enkelte forfjamskede Krystere vil skyde paa begge Sider. Og falder der først nogle rundt om, da ved man nok, hvordan det gaar. Paniken voldtager én, og man styrter frem opfyldt af Raseri og Mordlyst. «

»Den Fejghed maa vi dog se at faa Bugt med. Vore Førere vil spekulere i den og med hævede Revolvere true os frem. Maaske var det bedst, vi allerførst skød dem ned. — Det vil vi gøre.«

Der blæstes nu med skingre Hornfanfarer Signal til Kamp; men der blev ikke kæmpet; Kongernes Hær lod sig ikke tvinge dertil.

Tværtimod de tvende Hære gik hinanden fredeligt i Møde, og de raabte til hinanden: skyd ikke; ti vi skyder ikke igen. Lad os være Venner og Kammerater nu som forhen.

De tvende Hære stod Ansigt til Ansigt. Da skete det, at voxne Mænd faldt hinanden om Halsen og knugede hinanden Bryst til Bryst; og de lo og græd af Glæde.

Da Rygtet om dette Hærestævne spredtes om Lande, strømmede Soldaternes Venner og Frænder, deres Hustruer

og Døtre til Grænsen. Der var Fest i deres Hjærter. De opslog deres Telte og dvælede paa Stedet samfulde tre Dage. Og de fejrede en Fest til Minde om den Begivenhed, her havde fundet Sted.

Ved denne Fest smeltede de to Folkeslag sammen. Mænd og Kvinder mødtes i samme Glæde, i samme Haab; de aabnede deres Arme og tog hinanden i Favn. Men de Børn, som blev Frugterne af disse Ægteskaber kaldte man siden hen Sejrens Børn, og de var større og smukkere end andre Børn. Man kaldte dem saaledes, fordi her var vundet en stor Sejr, fordi Menneskene her for første Gang havde afkastet Fejghedens og Trældommens Aag og ligesom lovet sig selv for al Fremtid kun at kæmpe eller undlade dermed, som egen Tarv bød det.

Over den glade Fest glemte man ikke at tænke paa Fremtiden og berede den. Kongerne sendtes bort, uden at der krummedes et Haar paa deres Hoveder, og der tilstodes dem en rundelig Aarpenge og Ret til at drage, did de selv lystede.

Og midt om Natten — det var Festens tredie Døgn —, tændtes ude i Skoven et uhyre Baal. Alt, hvad der skilte de to Nationer, og alt, hvad der satte Skel og Skranke Menneske og Menneske imellem, brændte man der som et Ildoffer til den nye, den kommende Tid.

Gamle Love og Vedtægter, Traktater og Grænsepæle, Uniformer og Emblemer, Gældsbreve og Adelsdiplomer,

Faner og Standarter blev under Sang og Lystighed slynget ind paa det mod Himlen luende Baal.

Det blev Morgen.

Skyerne flammede i Øst som en uhyre Himmelbrand. Som en Rose af Ild steg Solen op af Havets azurblinkende Skaal. Alskabningen vaktet til Liv paa ny. Blomster og Græs krøb ud af Nattens Væde og rettede de fine Stængler mod Solens livgivende Baal. Mennesker og Dyr forlod deres Leje og gik til Dagens Dont.

Da talte Bonden til Hærene og det forsamlede Folk, før de skiltes:

»En utrættelig Arbejder er Solen. I Millioner af Aar vandrede han over jorden, sønderbrød Fjældene, væltede det smuldrende Grus ned i Kløfter og Smug og æltede det til Muld, til fed og givtig Dalbund, af hvis Skød han fremavlede Blomsternes brogede Flor og det tunge, nærende Korn.

Og Jorden blev til en Bolig for Mennesker og Dyr. Mennesket blev Jordens Herre; ti ingen Møje og ingen Smerte tyktes dem for dyr en Betaling for Livets Lyst.

Manden tæmmede Markens vilde Dyr; han brød Plovens Fure gennem den stridige Jord; han banede sig med blødende Hænder Vej til Fjældets Indre og bragte Metallet frem for Dagens Lys. Han læssede den tungeste Møje paa sine værkende Skuldre; han veg ikke til Side for den ræddeligste Fare. Og Arbejdet regnede han sig til Velsignelse

Og Kvinden delte Møje og Fare med ham. For intet regnede hun Fødselens Smerte, kunde hun derved skabe nyt Liv. Selve Smerten var hende hellig som Livets Forvarsel.

Saa hidsigt var Begæret efter Liv og Lykke, at Menneskene ihjelslog og røvede fra hverandre. Saa stor Frygten for Savnet, at nogle dyngede Rigdom til Rigdom; de bar sig ad som Maaren, der dræber langt mer end den kan fortære.

Dermed var Brøden kommet ind i Verden. Vi ved det; ti i dens Spor fulgte Fattigdom, Forarmelse, Lidelse og Elendighed.

Vi har brændt de gamle Love og Vedtægter; de var Eftervér af hin Tid.

Vi vil ikke ihjelslaa og røve. Vi vil vandre Solens og Lysets Veje; vi vil kæmpe mod Ødet og Ufrugtbarheden. Endnu ligger Tusinder af Mile som Heder, Sandstrækninger og øde Egne. Lad os forvandle dem til frugtbare Agre og brusende Skove, lad os skabe dem om til Bolig for Millioner af Mennesker.

Som Himlen hvælver sig over os blank og blaa, saaledes hvælver Haabet, Drømmen om Fred og Lykke, om Tusindaarsriget, Paradiset, Menneskenes Religion sig over Livet.

Uendelige Skuffelser har Menneskene lidt; utallige af deres Forhaabninger er traadte i Støvet. De har fortvivlet og

sagt: Lykken naas kun i Graven, den trives kun blandt
Genfærd og Spøgelser.

Men vi forsager ikke.

Hvert Foraar slynges Millioner af Blomster i Snavs og
Søle eller spredes for alle Vinde, og Høsten kommer dog med
gyldne Frugter bag Løvet's Skjul.

Utallige af vore Forhaabninger og Drømme skal splittes
som Avner for Vinden og trædes under Fod i Dynd og Søle —
men Høsten kommer dog. Alt, hvad der lever i Drøm og
Tanke, skal én Gang blive Handling og Daad. Den Lykke, vi
nu skimter og stræber efter, skal én Gang falde i
Menneskenes Lod.«

Hærene skiltes, og den forsamlede Mængde søgte hjem,
hver ad sine Veje.

Stor Alvor var faldet over dem. De havde gjort det første
Skridt paa Vejen, og de saa, at der var endnu langt til Maalet.

- - -